

kunst betreft, kan men echter zeggen, dat dit geschiedde vanwege de reclame, die de groote man voor zichzelf had gemaakt. Wat het volk van hem las, was gemeenlijk toch wel niet meer dan de dichtelijke „memories van toelichting,” die hij geschreven had bij zijn grondwet voor Fiume, zinnen, die wij, uit het Westen, slechts kunnen lezen met een glimlach om zóóveel humbug. Maar de Italianen houden daar blijkbaar van. Men moet ieder zijn smaak gunnen.

Of hij het op zijn prachtige buiten naar den zin heeft gehad? Wij kunnen ons niet onttrekken aan den indruk, dat Mussolini het wel goed vond, dat hij daar toefde en niet meer te Rome kwam. D' Annunzio moest een man van het verleden zijn, hijzelf van het heden. Maar wij vermoeden, dat dit D' Annunzio zelf niet volkomen naar den zin kan zijn geweest. Een egocentrisch en praalzuchtig man heeft de bewondering van zijn volk noodig en dan niet op afstand; hij moet die ondergaan. Daarom, van die groote vriendschap tusschen die beiden gelooven wij niet veel, ook al schreef de dichter in zijn brieven aan den Duce snorkerig: „Groote kameraad, Hoofd der strijders, in u sluit ik aan mijn trouwe borst het meest Italiaansche hart.” Dit is een van de duizenden staaltjes van des dichters hoogdravendheid, waar het volk van Italië blijkbaar verzot op was.

Groote mannen hebben hun anecdoten; D' Annunzio heeft ze zóó talrijk, dat men zeggen kan, dat er een oerwoud van anecdoten rondom bloeit, waardoor men den man bijna niet meer zien kan. In het park van zijn paleis kan de bezoeker een oorlogsschip zien liggen, dat Italië aan den dichter geschonken heeft. Als er heel hooge gasten kwamen, beklom hij zelf het schip en vuurde een der kanonnen af. Maar toen zijn Duitsche buurman hem verdroot om de kleur van diens huis, stuurde de dichter hem een ultimatum, dat die kleur een andere moest worden. Binnen acht en veertig uur. En toen deze Duitscher, denkende, dat dit een grapje was, aan den eisch niet voldeed, zag hij door zijn kijker inderdaad de kanonnen draaien in zijn richting; de dichter méénde het. En het heeft heel wat moeite gekost, om D' Annunzio van zijn bombardement af te brengen, een minister kwam er zelfs aan te pas en

de Duitscher was niet zoo goed of hij moest inderdaad zorgen, dat de kleur van het huis een andere werd. De kosten van D' Annunzio's grill nam de Italiaansche regeering maar voor haar rekening.

De laatste jaren is meermalen beweerd, dat de dichter kindsch geworden was en waarlijk, als men hoort, wat hij zich in het hoofd haalde, zou men het haast gaan gelooven. Nu eens verklaarde hij den dood te wenschen in een vliegtuig, dat neerstortte op een Britsch oorlogsschip, dat hij dan eerst gebombardeerd had, dan weer wenschte hij als projectiel te dienen van een kanon, dat hem de lucht inschoot. Maar nooit kon hij erin berusten te sterven „tusschen twee lakens.” Hij is ook niet op die wijze gestorven, maar zittend aan zijn werktafel, waar hem een beroerte trof. Den volgenden dag brandden er duizenden vuren op de bergen rondom het meer. We moeten aannemen, dat ook dit een wensch van hem is geweest. En evenzeer, dat deze zonderlinge wilsbeschikkingen van invloed zijn geweest op zijn roem, want het Italiaansche volk ligt nu eenmaal open voor den invloed van reclame. Het is een deel van het succes, dat een Mussolini heeft, al komt daar natuurlijk ook nog wat anders bij te pas.

D' Annunzio is gestorven als graaf van Fiume en als prins van Montenevoso. Zijn geboortehuis was reeds lang tot staats eigendom verklaard. In zijn villa hield hij hof als een prins van den bloede. Alle hulde, die een pronkloovend mensch zich begeeren kan, werd zijn deel. Maar of de stilte zijn deel geworden is, die stilte, die de ziel behoeft, om haar heil te vinden, betwijfelen wij. Daarover hebben wij althans geen berichten gelezen, vroeger niet en ook thans niet. En hoe schoon hij aanvoelen kon de gedachten van ootmoed en verdeemoediging, zóó dat hij er meesterlijk over te schrijven wist, we lezen nergens, dat hij die gedachten zelf heeft omgezet in een daad. Vuur en stormwind zijn rondom hem geweest en stilte ook, maar waar hoorden we van de stilte, die zacht suizend langs Elia toog, toen deze door God Zelf naar de eenzaamheid was gevoerd; waar vernemen we iets van D' Annunzio's brandende braambosch?....

Q. A. de R.

EEN HOFDAME UIT DE 18^e EEUW

door MARIE C. VAN ZEGGELEN

Dit boek is een historische roman. *) Men kan beweren, dat het genre tot een tamelijk ver verleden behoort en dat het boek daarom niet voor onzen tijd is, maar zoo'n bewering beteekent niet veel. Een auteur is vrij in de keuze van stof en bouw en niemand heeft het recht hem of haar te verwijten, dat een werk werd geschreven, dat buiten de mode valt. Bovendien hoeft een historische roman niet te lijken op een 19^e eeuwsch boek van dien naam, waarin de cultuurstand tot in de finesses is beschreven. En het is nog altijd mogelijk, dat dit soort lectuur weer gelezen en gewaardeerd wordt. Want het romantisch verlangen mag dan in de poëzie uitgestorven zijn, volgens Dirk Coster — het proza bewijst alleen al in z.g. neoromantisch werk, dat het nog bestaat en leeft.

Marie van Zeggelen heeft gewerkt naar een oude, beproefde methode.

Ze verkreeg haar gegevens voor een deel uit documenten: uit brieven. En het aantal dezer brieven is wel niet groot, maar het is toch voldoende geweest, om het doel te bereiken: de aandacht in ruimer kring te vestigen op een bekende, voorname familie in 's Gravenhage. Wie „Een Liefde in Kennemerland” gelezen heeft, herkent niet alleen bepaalde personen van het nieuwe boek, maar ook verschillende lotgevallen, die deze personen ondergaan.

Men kan dit een bezwaar noemen; nu is dit boek strikt genomen geen vervolg op het voorgaande, maar het beeld van het reeds beschreven tijdperk wordt op deze wijze wel verhelderd.

De geschiedenis speelt in de groote wereld: in paleis en paleistuin en op patriciërsbuitens.

*) Uitgave van J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

In het Huis ten Bosch en op Beeckesteyn, Sperwershof, Schaep en Burgh, en Velzerhooft, en men moet een lijstje maken van de familiën, om zich goed te kunnen oriënteren.

De hofdame is Anne Marie Boreel, die gehuwd is met den tweeden griffier der Staten Generaal, François Fagel, zoon van den griffier Hendrik Fagel. De vader woont in het Noordeinde in 's Gravenhage en de zoon in het Nieuwe Voorhout. Sperwershof is de „plaetse" van Anne's zuster Cateau en haar echtgenoot Jan Bernt Bicker. De oude mevrouw Bicker-Pels had tot haar woon-hofstede Schaep en Burgh te 's Graveland verkozen. Hendrik Bicker en Clara vinden we op Velzerhooft en Willem Boreel en Mietje in het ouderlijk huis der Boreels, Beeckesteyn. Hijntje, Jaapje, François, Agnesje en Robert zijn vijf kinderen van François Fagel. Later komen er nog twee kinderen bij: Catherine en Willem François, de laatste, nadat de vader is overleden. Agnes, Jeantje en Jan zijn de drie van Jan Bernt Bicker. Mademoiselle Gambard en Monsieur George Ruys behooren tot het deftige personeel in het huis van den tweeden griffier. Voorts is het Stadhouder Willem V met zijn Gemalin, Prinses Wilhelmina, die we als historische personen aantreffen — we zien ook hun kinderen: het Prinsesje Lou Lou en den Erfprins Willem Frederik. Vervolgens vraagt de raadpensionaris Van Bleiswijk de aandacht; ook de Hertog van Brunswijk en eveneens Prinses Gallitzin, echtgenote van den Russischen gezant — en de filosoof Hemsterhuis. Henri de Larrey, vriend van François Fagel, heeft in het verhaal een ondergeschikte doch geen onbelangrijke rol. En dan zijn er natuurlijk nog bijfiguren: kamerheeren en jonkvrouwen — de oude huis-knecht Cole en anderen.

De stof voor dit boek wordt nu gegeven door het hofleven en het diplomatieke leven met zijn etiquette.

We kunnen hier den roman niet op den voet volgen, maar moeten met enkele grepen volstaan.

Ook nu is het een gouverneur, George Ruys, die betrokken is bij een romantisch element in het verhaal, evenals in vorige werken der schrijfster. Toch is deze George Ruys geen geheimzinnige figuur, al vragen we ons in het begin af, wat dat worden moet in het gezin Fagel, als de leiding van de jonge levens aan een staatsgezinde wordt toevertrouwd. Maar de kijk van den gouverneur op menschen en toestanden wordt met de jaren anders. Als hij pas bij de familie is, blijken zijn meeningen omtrent de binnenlandsche politiek voldoende uit zijn eigenaardige houding, die niet van eenige benepenheid vrijgepleit kan worden. Later verandert de houding, vooral onder den invloed van François Fagel, een man van geestelijken adel. George Ruys krijgt een briefje in handen, dat onschuldiger is dan 't lijkt en dat hij meent aan hem geadresseerd te zijn. Dit is de oorzaak, dat een ontwaakt liefdesverlangen in zijn hart een voorname plaats gaat innemen. Hierop volgt na eenigen tijd een ontzuivering. 't Briefje van de schoone jonkvrouw was voor een ander bestemd. Door een samenloop van omstandigheden meent George, François Fagel voor dien ander te moeten houden.

De schijn is eenigszins tegen den tweeden griffier der Staten Generaal. Maar ten slotte is het Prinses Von Gallitzin, de schrijfster van het kleine epistel, die hem uit den droom helpt. François, die inmiddels gestorven is, bleek hem nu onschuldig en het briefje zelf bleek ook onschuldig. Hier is dus een misverstand, dat een romantisch effect schept en dat niet onaardig is gevonden.

Maar hier hebben we dan ook meteen de sterkste spanning en deze is toch niet zóó, dat het boek er zelf spannend door wordt. Zelfs is er een tikje onwezenlijkheid in het avontuur, als de schoone prinses, die aan George verschijnt, plotseling verdwenen is. Maar heel onwezenlijk lijkt mij het drama, als de prinses haar mooie lokken afknipt.

Ik heb weleens met meer genoegen een boek van deze auteur gelezen. Al komen er hier en daar wel goede fragmenten verrassen. Zoo b.v. als op Sperwershof de kinderen Fagel logeeren.

„Jeantje had haar verbeeldingswereld." En het spel der

kinderen, het „roovertje spelen" is wel aardig beschreven. En vooral wordt het echt, als Jaap twee zilveren vorken en een mes wegneemt van het jacht van Grootmama, om die als een echten schat te verbergen. Bij navraag zegt Jaap wel, dat hij ze verstopt heeft, „maar het is een geheim." De schat wordt gevonden door Agnes en Jeantje, en Jaapje krijgt absolutie.

Zoo is ook heel goed beschreven de „staetsie," waarin het jonge Prinsje naar de kerk werd gereden, om er den Doop te ontvangen. En vooral de spanning der kinderen Fagel, die de „staetsie" mogen zien voorbijrijden.

Het boek doet ons binnen de grenzen van het groote leven het kleine leven van gezin en familie en vriendenkring zien met al die vreugden en tegenspoeden, die te zamen het leven vormen.

Van levenssteun in moeilijke uren, van liefde, die als een zon verlicht, van leed en rouw, die verdonkeren, wordt ons in de verbeelding van het leven van dien tijd door de auteur verhaald.

Toch heeft dit boek zijn zwakke plekken. Zoo komt b.v. de figuur van den Hertog van Brunswijk niet scherp genoeg uit. We krijgen geen duidelijk beeld van de conflicten dier dagen. Al is de motiveering van de verijdeling der plannen van den Prins om naar Pruisen te gaan ook in den breede beschreven. En al wordt het détail: de moeilijkheden in de kamers der West-Indische Compagnie ook tamelijk uitvoerig behandeld.

Heel goed is weer geteekend de eenzaamheid van Anne Marie na den dood van haar man en de eenzaamheid in de werkkamer van den vader.

Ook heeft de auteur terecht aandacht gegeven aan de geestelijke strooming in het laatst der achttiende eeuw, die haar noodlottige gevolgen had voor den geestelijken welstand van velen.

A. L. v. H.

Een bewoonster van ons mooie eiland Walcheren